Temats: kā izdzīvot inflācijas apstākļos.

DZĪVE TUVPLĀNĀ

Izdzīvot laukos var ar smagu darbu

LAURA KOVTUNA

Annas un Laura Zeltebreju ģimenē aug trīs bērni — Mejuhada (5 gadi), Šarone (4), Karmels (2) —, un pavisam drīz gaidāms ceturtais mazulis. Ģimene dzīvo Bērzaunes pagasta „Lejas Gaiziņos", vecāki spriež, ka laukos var izdzīvot, ja nebaidās no darba. Tomēr ir arī dažas izvēles, no kā šodienas inflācijas apstākļos jāatsakās, izdevumi rūpīgāk jāizvērtē.

— Lielākā daļa ģimenes ienākumu aiziet pārtikai, un to reāli var just. Ļoti jāskatās, ko veikalā pirkt, — atzīst Anna Zeltebreja. Lauris kā piemēru min to, ka, aizbraucot uz Madonu, piecu cilvēku ģimene padomā, vai sevi palutināt ar kebabu kā ierasts vai labāk vienkārši nopirkt bulciņas.

— Par 50—70% sadārdzinājušies jebkāda veida eļļa. Kāpušas arī grāmatu, kancelejas preču cenas, ko pērkam bērniem. Jau no janvāra ir ļoti būtiski augusi degvielas cena, tas laikam ir pat būtiskākais, ko izjūtam, — novērojis Lauris. Anna piebilst, ka mašīnai nupat beigusies tehniskā apskate, šobrīd vēl esot jādomā, vai vērts ieguldīt naudu, lai apskati izietu. — Tāda ir dzīves realitāte, bet mēs nesūdzamies. Vīrs uz darbu brauc ar sabiedrisko transportu, es kooperējos ar vecākiem, kas dzīvo pavisam netālu, ja ko vajag no veikala, palūdzu atvest, — atklāj Anna. Viņai ļoti patīk „rakties zemē", tāpēc paši audzē dārzeņus vecāku saimniecībā, tur kazas, ir vistas, trusis. Šogad ar dārza darbiem mazliet vairāk palīdzot vecāki, tā kā Annai pēdējie grūtniecības mēneši aizrit tieši vasarā.

— Vai esat Madonas novadnieki?

A. Z.: — Esmu no šīs puses, gāju Bērzaunes pamatskolā, pēc tam Madonas Valsts ģimnāzijā. Atgriezāmies pirms kādiem četriem gadiem. Vīrs ir no Krāslavas. Kad apprecējāmies, sākām dzīvot Daugavpilī, bet tur ar darbiem ir pavisam bēdīgi. Daudz kur esmu dzīvojusi un strādājusi. Man ir augstākā izglītība vides plānošanas, dabas aizsardzības jomā, iepriekš arī esmu strādājusi par kartogrāfu. Tagad skatām kādas dzīvesvietas iespējas uz Cēsu, Salaspils, Ogres pusi, jo vīram darbs parasti tur tuvumā.

L. Z.: — Strādāju celtniecībā, un tur vienkārši ir vairāk darba piedāvājumu, augstāka iedzīvotāju pirktspēja. Mans hobijs ir dārza mēbeļu izgatavošana no baļķiem. Kolīdz cilvēkiem mazākas algas, viņi nedomā par skaisto, interesanto, kvalitatīvo, bet gan praktiskāko. No Pļaviņām tālāk, Jēkabpils, Līvāni, tur jau krietni samazinās cilvēku pirktspēja.

— Pastāstiet par savu pašreizējo dzīvesvietu, „Lejas Gaiziņiem"! Tāda zīmīga vieta, kādreizējais sporta un tūrisma komplekss.

A. Z.: — Meklējot dzīvesvietu šai pusē, nejauši iedomājos par šo māju. Sazinājos ar saimniekiem, un viņi bija priecīgi. Esam vienojušies ar saimniekiem par darbu, ko pie mājas darām, pieskatām īpašumu, lai tas neaizietu postā. Šī ēka ir īpaša, tā nav parasta māja. Tā neskaitās kā dzīvojamā māja, tad elektroenerģijas rēķini ir vēl lielāki. Ceļas arī elektrības cenas, bet tas nav tas briesmīgākais. Piemēram, televizora mums nav, nav vispār laika tādam. Par apkuri, ūdeni nav jāmaksā, toties ļoti daudz jāstrādā, pašiem malka jāgādā ziemai un citi tādi darbi. Laukos jau izdzīvot var, tikai ļoti daudz jāstrādā.

Uzaugusi esmu lauku vidē, tāpēc arī šobrīd tādu esam izvēlējušies. Uz dzīvokli mums nebūtu alternatīva pārvākties, bērni ir pieraduši pa āru skraidīt, būt dabā, iesaistīties lauku darbos. Mūsu sapnis, protams, ir sava zeme, māja, bet nav reāli tai nopelnīt, pat ja es strādātu. Ja mantojumā palikusi māja ar zemi, tad labi. Tā ir ļoti liela problēma Latvijā. Cilvēkiem būtu jābūt spējīgiem tikt pie sava īpašuma, neņemot kredītu, kas visu mūžu jāatmaksā. Vienīgais variants — braukt uz ārzemēm, abi ar vīru jau esam tā dzīvojuši. Labi dzīvot tur var, bet ne labi sakrāt, lai ārzemēs kaut ko iegādātos. Ja vienīgi tur sapelnīt dzīvei Latvijā.

— Kā bērniem ar izglītības iestāžu apmeklējumu mācību gada laikā?

A. Z.: — Jau pirms kovida bija doma par mājmācību, pandēmija un Latvijas valdība ar saviem lēmumiem šo domu arī nostiprināja. Bērni arī vēl nav skolas vecumā; kad būs, tad vēl skatīsimies un vērtēsim. Pirmsskolā gan maskas nebija jānēsā, bet ko var zināt, ko turpmāk izdomās. Neatbalstu arī LGBTI virzienu, ko sāk maziem bērniem mācību programmā ieviest. Mēs mācāmies un darbojamies paši mājās. Tas, protams, ir daudz grūtāk, kaut vai tās pašas pārtikas dēļ. Man četras reizes dienā jāgatavo ēdiens, skolā vai bērnudārzā to daudzmaz nodrošina. Valsts sistēma ir iekārtota, lai bērnus, arī ļoti maziņus, liktu bērnudārzā, tad abi vecāki strādā un apmēram vidusmērā var dzīvot. Es neatbalstu tik mazu bērnu, no pusotra gada, laišanu bērnudārzā. Bet es saprotu tos, kas negrib paši fiziski smagi strādāt, rakt zemi, audzēt savu, gādāt malku; ja vajag dzīvokļu rēķinus apmaksāt, citu variantu jau nav. Mēģinām ļoti daudz laika pavadīt ārā. Tādā vidē gandrīz nemaz arī neslimojam, tas ir liels plus mājmācībai. Bērni varbūt 2—3 reizes pa visu mūžu ir slimojuši — saaukstējušies. Paši vācam tējas, tā bērniem mācu arī biznesu. (*Smejas.*) Iedodu trauciņu, cik liels jāpielasa, lai naudiņu nopelnītu.

L. Z.: — Mājmācībai plusu ir vairāk, lielais mīnuss — vienam no ģimenes vienmēr jāpaliek mājās un ar bērniem jādarbojas. Bērnudārzā audzinātājai jāpieiet un jāizskaidro daudziem bērniem, te ir individuālais darbs, mācību vielu apgūst koncentrētāk. To, ko iemācījies vecākais bērns, paralēli nedaudz apgūst arī jaunākie. Piemēram, jaunākais bērns, viņam rudenī būs tikai 3 gadi, burtus zina gandrīz vienādi ar vecāko meitu, kurai būs 6 gadi. Mācās viens, to redz un dzird arī otrs. Kad vēl sākās kovids, tas vēl vairāk nostiprināja mūsu viedokli. Daudzi, kuriem bērns bija bērnudārzā, bija spiesti sēdēt mājās ar bērnu, tad jau tam vairs nav nozīmes. Bieži vien ir bērni, kas nelabprāt iet uz bērnudārzu; mājās, novērtējot bērna garastāvokli, uzvedību, saprotam, — vai tobrīd bērns spēs uztvert mācīšanos vai ejam ārā, spēlējamies. Reti skatāmies multfilmas, biežāk ņemam bibliotēkā vai iegādājamies pazīstamu multfilmu grāmatas — tas ir vērtīgāk. Redzu, ka daudziem bērniem kaitē pārāk pieejamas multfilmas. Vecākiem jāvērtē, ko bērns skatās, tāpat tas tālāk dzīvē var kaitēt uzmanības noturībai, jo kadri ātri mainās, tikmēr grāmatā mēs pie viena un tā paša zīmējuma varam atgriezties daudz reižu un katrreiz pamanīt ko jaunu.

— Vai nesatrauc iespējamais cenu kāpums arī turpmāk, varbūt cenšaties kā iekrāt?

A. Z.: — Iekrāt īsti nesanāk. Nezinu, kā varētu izdzīvot pilsētā, laukos tomēr pats vari rosīties, vairāk ko izaudzēt. Paēduši būsim, to jau nodrošināsim. Ar mašīnu, visticamāk, nebrauksim. (*Smejas.*) Bet nu jādomā... meža vidū bez mašīnas nevar, taču tas savukārt saistās ar lieliem izdevumiem šobrīd, ziemā tāpat ceļus slikti tīra; varbūt jāskata dzīvesvieta, kas tuvāk darbam, veikaliem. ■

Anna un Lauris (nav klāt fotografēšanas brīdī) Zeltebreji izvēlējušies bērnus Mejuhadu, Šaroni un Karmelu audzināt lauku vidē un zinības apgūt mājmācībā. AGRA VECKALNIŅA foto

Valsts atbalsts inflācijas apstākļos

Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte Evija Kūla:

— 21. jūnijā Ministru kabinets apstiprināja Labklājības ministrijas informatīvo ziņojumu "Par atbalsta pasākumiem energoresursu cenu un vispārējās inflācijas pieauguma ietekmes mazināšanai mazaizsargātajām iedzīvotāju grupām". Galvenie pasākumi, pie kuriem strādājam, lai tos ieviestu normatīvajos aktos, ir mājokļa pabalsta pieejamības paplašināšana un valsts sociālo pabalstu piešķiršana noteiktām sociālajām grupām.

Notiks ātrāka pensiju indeksācija jau šā gada septembrī. Ikmēneša maksājumu atkarībā no pensijas apmēra saņems seniori, cilvēki ar invaliditāti un apgādnieku zaudējušie. No 2022. gada 1. novembra līdz 2023. gada maijam (ieskaitot) viņiem plānots izmaksāt 30 eiro mēnesī, ja pensijas vai atlīdzības apmērs nepārsniedz 300 eiro; 20 eiro mēnesī, ja pensijas vai atlīdzības apmērs ir no 301 līdz 509 eiro; 10 eiro mēnesī, ja pensijas vai atlīdzības apmērs ir no 510 līdz 603 eiro.

Savukārt ģimenes, kuras saņem piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti, no 2022. gada 1. novembra līdz 2023. gada maijam saņems 30 eiro mēnesī. Šajā gadījumā netiks vērtēti ģimenes ienākumi. Vēl plānota pabalsta palielināšana transporta izdevumu kompensēšanai cilvēkiem ar invaliditāti no 79,68 līdz 105 eiro par sešiem mēnešiem no 2023. gada 1. janvāra.

Atbalsts būs arī Ekonomikas ministrijas piedāvātais risinājums mājsaimniecībām energoresursu izdevumu kompensēšanai apkures sezonas laikā par elektroenerģiju, dabasgāzi, siltumenerģiju, granulām.

VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI • VIEDOKĻI

Dzīves dārdzība daudzus ir pārsteigusi negaidot. Kas tomēr visvairāk kož iedzīvotāju maciņos — pārtikas cenu palielināšanās, energoresursu sadārdzinājums vai pakalpojumu pieejamības mazināšanās?

— Pārtikas cenu celšanās iespaido visvairāk, jo kaut kas jau jāēd ir. Siltuma sadārdzināšanos šoziem neizjutīsim, jo malku nopirkām vēl par sakarīgu cenu. Toties elektrības maksas palielinājums ir jau jūtams, lai gan vēl ne tik ļoti, jo no valsts katru mēnesi saņemam 15 eiro lielu atbalstu, — atzīst rokdarbu studijas Cesvainē dalībniece **Sandra Briede**. — Turpretī pārtika kļūst ar katru dienu dārgāka, un nav zināms, kas vēl būs rudenī. Ja maizes kukulis, kā runā, maksās 5 eiro, tad maizīti ēdīsim tikai svētkos, bet es ceru, ka tā nebūs. Labības lauki Kurzemē pēc lietus gan ir veldrē sakrituši, tā ka visādi var būt.

Malkas divistabu dzīvokļa apkurei pietiks divām ziemām. Taču — labāk lai man malka šķūnī stāv nekā nauda kontā, par kuru tāpat drīz neko nevarēs nopirkt.

Aizbraucot uz Madonu, veikalos skatos tikai uz "dzeltenajām" cenām. Interesanti, ka Cesvainē daudz ko par tādu pašu cenu var nopirkt arī bez visām atlaidēm — acīmredzot precēm liek mazāku uzcenojumu.

Šajā laikā jau ir daudz jāpiedomā pie tā, ko pirkt un ko ne. Līdz šim regulāri iegādājos sieru ar sēkliņām, kas man ļoti garšo, bet tad, kad tas vienā rītā maksāja 8 eiro *ar kapeikām* kilogramā, bet vakarā gandrīz 14, sapratu, ka par to arī būs jāaizmirst.

Rudenī dārgāka būs arī elektrība. Droši vien būs jāpiedomā, vai tumšajās dienās, kad šuju vai adu, varēs visu laiku degt gaisma.

Bet, šķiet, cenu sadārdzinājumu mēs nevaram ietekmēt, līdz ar to būs vien jāpielāgojas, ar pieri sienā jau neskriesi. Turklāt arī dārzā aug kartupeļi, bietes, burkāni, citiem vārdiem — ko pats izaudzēsi, tas nebūs jāpērk.

Arī sāvēniete **Gunta Matīsa** priekšplānā izvirza pārtikas un elektrības sadārdzināšanos:

— Sāvienā jau visiem ir malkas apkure, te citas iespējas nodrošināt siltumu ziemā nemaz nav. Daļai ir savi meži, bet tie, kuriem nav, malku pērk, un tas, protams, arī maksā.

Toties veikalos sadārdzinājumu jūt krietni — liekas, ka cenas ir palielinājušās uz pusi. Izjūtam arī elektrības cenu kāpumu, un no 1. septembra būs jāmaksā vēl vairāk. Elektrību savā saimniecībā tērējam diezgan daudz — apmēram 200—300 kilovatu mēnesī, jo man ir govis, kuras slaucam mehanizēti, elektriskais gans, tāpat sadzīves tehnika un viss pārējais. Šāgada valsts sniegtais 20 eiro atbalsts vairākus mēnešus bija jūtams.

Taču lai kādu cenu celšanos šoziem piedzīvosim, ieņēmumi ar izdevumiem būs vien jāsalāgo. Pensija ir tāda, kāda tā ir, tāpat alga par nepilnu slodzi Sāvienas bibliotēkā nepalielināsies. Arī kartupeļi, burkāni, sīpoli dārzā izaug. Laukos iztikai galvenais — lai savi kartupeļi būtu.

ŽEŅA KOZLOVA

Klientu loks varētu palielināties

AGRITA NUSBAUMA-KOVAĻEVSKA

Straujais cenu kāpums pirmās nepieciešamības precēm, augošie komunālie maksājumi iedzīvotājos vieš bažas par gaidāmo rudeni un ziemu. Sarkaņu pagasta sociālā darbiniece Staņislava Pommere norāda, ka šī ziema daudziem būs milzīgs izaicinājums.

Nonākot krīzes situācijās, cilvēki palīdzību meklē sociālajā dienestā. Staņislava uzskata, ka rudenī klientu loks varētu palielināties.

— Pašreiz varu teikt, ka klientu skaits ir nedaudz samazinājies. Tie, kuriem ir iespējas, meklē veidus, kā uzlabot savus dzīves apstākļus. Tomēr joprojām ir klienti pirmspensijas vecumā, kuriem ir ļoti grūti atrast darbu un situāciju uzlabot, bet cilvēki cīnās. Situācijas ir dažādas, bet man ir liels prieks, ka vairums cenšas un dara, nevis tikai uzstāj, ka viņiem pienākas palīdzība. Prieks, ka ir pateicīgi arī par minimālu atbalstu un spēj saglabāt cilvēcību, nepārmet citiem par to, ka ir grūti. Diemžēl sarežģīták ir ar tiem, kuri uzskata, ka tikai viņiem ir grūti, sevi ir nostādījuši cietēja lomā, — stāsta

AGRA VECKALNIŅA foto

Staņislava Pommere. — Katram ir sava nasta nesama, un viss atkarīgs no tā, kā tas tiek nostādīts. Pašlaik daudziem ir satraukums par ziemu, jo cenas turpina augt. Manā skatījumā, tiklīdz paaugstina degvielas un elektrības cenas, tās aug arī visam pārējam. Cenu kāpums ir neizbēgams, jo tie ir resursi, kas tiek izmantoti ražošanas procesā. Daudziem tas ir pamats raizēm. Nonākot grūtībās, cilvēkam būtu jāvēršas pie sociālā darbinieka, lai varētu rast risinājumus. Nav jākautrējas vai jābaidās. Saņemot pabalstus, minimums tiek nodrošināts, un tas palielinās, bet arī inflācija aug. Cilvēkiem ir jāmācās rīkoties ar naudu, kas ne vienmēr izdodas. Daudzi šobrīd patiesi ir neapskaužamā situācijā. Domāju, ka rudenī un ziemā klientu skaits vairosies. Šis daudziem būs izaicinājumu laiks, arī sociālajiem darbiniekiem, jo augs darba apjoms. Sociālā dienesta sniegtā palīdzība ir liels atbalsts, kaut vai apmaksāta medicīna vai pārtikas pakas, kas, manuprāt, ir ļoti daudzveidīgas.

Sociālais darbinieks pagastā, sociālais dienests ir vietas, kur vērsties, lai lūgtu palīdzību, tomēr ne vienmēr ir iespējams visiem palīdzēt.

— Pamata sociālās palīdzības pabalsti ir garantētā minimālā ienākuma (GMI) pabalsts — materiāls atbalsts naudas izteiksmē minimālo ikdienas izdevumu apmaksai — un mājokļa pabalsts — materiāls atbalsts ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu apmaksai. Savukārt papildu sociālās palīdzības pabalsti ir pabalsti atsevišķu izdevumu apmaksai — materiāls atbalsts personām sociālās funkcionēšanas un neatkarīgas dzīves nodrošināšanai: pabalsts veselības aprūpes pakalpojumu apmaksai; pabalsts bērna izglītībai; pabalsts krīzes situācijā — operatīvi sniegts materiāls atbalsts ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai. Izvērtējot ienākumus un materiālos resursus, mājsaimniecība var iegūt trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu. Tā tiek atzīta par maznodrošinātu, ja tās ienākumu slieksnis ir 327 eiro pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā un 229 eiro pārējām personām mājsaimniecībā. Garantētā minimālā ienākuma pabalstu piešķir zemu ienākumu mājsaimniecībām, lai nodrošinātu ienākumus garantētā minimālā ienākumu sliekšņa līmenī, kas noteikts Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, un GMI slieksnis ir 109 eiro pirmajai vai vienīgajai personai un 76 eiro pārējām personām mājsaimniecībā, — skaidro sociālā darbiniece. — Ja ir trūcīgas personas statuss, persona saņem pārtikas pakas, ir atbalsts medicīnai u. c. Šogad ļoti nozīmīgs ir mājokļa pabalsts. Mājokļa pabalstu izmaksā vienu reizi trīs mēnešos, izmaksājot klientam vai pārskaitot pakalpojumu sniedzējam. Savukārt mājokļa pabalstu kurināmā iegādei izmaksā vienu reizi kalendārajā gadā. Tomēr, pirms tiek piešķirts statuss un pabalsti, klients vispirms tiek izvērtēts. Katram tas ir individuāli, un izvērtēšanā nepastāv kāda sociālā darbinieka subjektīvie kritēriji. Viss norit likumdošanas ietvarā, un katrs saņem tik, cik pienākas. Šajā mirklī ļoti svarīga ir komunikācija. Prast izskaidrot katru situāciju, pieejamos palīdzības veidus. Klientus vienmēr aicinu vērsties pie sociālā darbinieka, lai izstāstītu savas problēmsituācijas un kopā rastu risinājumus. Ļoti nozīmīga ir savstarpējā saziņa. Tas ir jebkurā jautājumā. Piemēram, pašlaik grūtākie jautājumi saistīti ar aprūpes mājās pakalpojuma nepieciešamību. Redzot, ka cilvēkam šis pakalpojums būtu nepieciešams, tas tiek piedāvāts, bet tomēr tiek saņemts atteikums. Grūti atrast motivatoru, kas liktu klientam mainīt savu nostāju. Katra situācija ir individuāla, un ir jāatrod pareizā pieeja. Svarīgi ir nebaidīties, bet lūgt palīdzību, ja tā nepieciešama. Visu var atrisināt runājot. ■

Jādzīvo taupīgāk, vēlmes jāsaskaņo ar iespējām

IVETA ŠMUGĀ

Bērzaunes pagastā pensionāre Alda Gūte teic, ka viņa nebūt nepieder pie tiem, kam patīk sūdzēties.

— Drīzāk esmu cilvēks, kurš samierinās ar visu, kas dzīvē notiek. Tiesa, inflācijas pieauguma cipari satrauc visus, arī sekas izjūtam. Svarīgākais, lai varētu iztikt un lai nebūtu kara, — saka seniore Alda Gūte, kas dzimusi Kalsnavas pagastā, bet Sauleskalnā dzīvo kopš 1969. gada. Par Grostonas kapu pārzini strādā kopš 2010. gada jūlija. Pirms tam viņa Sauleskalna tautas namā kopa telpas, strādāja garderobē.

— Protams, mūs visus baida ar rudeni, kad būs dārgi jāmaksā par apkuri, pieaugs gāzes, elektrības, pakalpojumu cenas, pārtika jau tagad kļuvusi dārga. Veikalos rūpīgāk jāpārskata pirkumu grozs, jāskatās, cik kas maksā, jādzīvo taupīgāk. Pensionāru rocība jau atšķiras, bet daudzi tagad iepērkas ar apdomu. Piemēram, agrāk pirku kukuli maizes, visu neapēdu, palika cieta, to vairāk negribējās. Nu iegādājos puskukuli un apēdu visu, vairs nekas nepaliek pāri, ko

Alda Gūte: — Strādāju, kamēr vien varēšu, un ir daudz ieceru, ko varētu uzlabot. AGRA VECKALNIŅA foto

atdot kaimiņu vistām. Novērtēju savu dārziņu, kur kartupeļus un dārzeņus izaudzēju pati. Jāpastrādā, bet savs ir savs. Cik tad daudz vajag vienam cilvēkam? Vajadzības arī nevajag pārspīlēt. Tiesa, kādreiz gribas jaunas drēbes iziešanai, bet pārsvarā viss ir dzīvei sagādāts. Degvielas cenas mani nesatrauc, jo nav personīgās automašīnas. Kad vajag, dēls aizved, — atklāj Alda.

Protams, cilvēki uztraucas, īpaši tie, kas dzīvo vieni un kam bērni nevar palīdzēt.

— Satraukums ir, bet es domāju — gan jau izdzīvosim, visādi laiki un grūtības bijušas. Saprotu, ka būs arī palīdzība no valsts puses, jo nevar jau cenas celt un nenākt pretī ar atbalstu. Es nekrītu ārkārtīgā panikā, sadzīvoju ar visu — kā ir, tā ir. Mans pluss ir tas, ka ir pensija un vēl arī Grostonas kapu pārzines darbs. Darbā ir palīgi, atbalstu sniedz pašvaldība. Paši cilvēki par nākotni daudz uztraucas, taču vieglāk no tā nekļūst. Pirmais, par ko būtu jāgādā, ir veselība. Kad esi vesels, ir darbspējas, un, ja grib, darbu var atrast. Tagad var iet ogot un sēņot, ja tikai ir vēlēšanās. Daudzi negrib ne ogot, ne sēņot, viena daļa izvēlas prasīt pabalstus.

Naudas ir tik, cik ir, bet jāsadala, lai būtu ēšanai, maksājumiem par dzīvokli un arī kādam pasākumam. Cenas aug un neiet kopā ar ienākumiem, bet es tā nesatraucos, jo dzīvoju pieticīgi. Ja nāk kāda apaļa jubileja, par svētkiem parūpējas mani trīs bērni.

Tiesa, rēķini ir jāsamaksā. Pieaugs izdevumi par elektrību. Cenšos ievērot taupību, vakaros mēdzu televizoru skatīties, arī neiededzot naktslampu. Izejot no mājas, izslēdzu visus elektrības patērētājus, ko vien var izslēgt. Ēdienu arī var uzkarsēt, noslēgt un atstāt uz karstā riņķa. Sasaldēju dārzā izaudzēto — dārzeņus, ogas, neeksperimentēju ar konservēšanu, gatavoju tikai to, kas garšo, — atzīst Alda.

Vaicāta par novēroto kapu pārzines darbā, kā mainās bēru paradumi atbilstoši dzīves dārdzībai, viņa stāsta: — Jauns variants ir iespēja radiem un tuviniekiem satikties, cienājoties no līdzpaņemtajiem groziņiem. Ir arī aizgājēji, kuriem nav tuvinieku, tos tad palīdz apglabāt sociālais dienests, mēs pēc tam ar strādniekiem sakopjam šīs mūža atdusas vietas. ■

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
MAF Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem